

Fødselen – side 3

Vi så hans herlighet – side 7

Livet i Ånden – side 11

Johann Bugenhagen – s. 13

Nr. 4 2017 - 37. ÅRGANG

BIBEL OG BEKJENNELSE

UTGITT AV DEN LUTHERSKE BEKJENNELSESKIRKE

BIBEL OG BEKJENNELSE

utgis av Den Lutherske Bekjennelseskirke.
ISSN 0806-5365

Bladet kommer ut med fire nr. pr. år.
Frivillig abonnementsavgift kr 150,- pr. år.

Redaksjon:

Tor Jakob Welde (ansv. red.),
Egil Edvardsen, Birgit Johannessen og
Kjell Petter Bakken.

Redaksjonens adresse:

Solåsveien 20, 4330 Ålgård.
E-post: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Internett: www.luthersk-kirke.no

Bankgiro: 3361 16 43948.

Ekspedisjon: Omega trykk, 4016 Stavanger.

**DEN LUTHERSKE
BEKJENNELSES-
KIRKE (LBK)**

• Den Lutherske Bekjennelseskirke er en evangelisk-luthersk kirke som tror at Gud har gitt hele verden det glade budskap om den forsoning som har skjedd i Kristus. Vi tror at Jesus Kristus er sann Gud, at han er blitt menneske for vår skyld, levdt et liv uten synd, lidt og dødt i vårt sted og oppstått fra de døde. Vi tar imot denne forsoning gjennom troen, får tilgivelse for alle våre synder og har løfte om evig liv sammen med Gud. Hensikten med vår kirkes eksistens er å føre videre dette glade budskap, og samles omkring forkynnelsen, dåpen og nattverden for å vokse i den tro vi har fått av Gud.

• Vår kirkes tro har en eneste grunnvoll, nemlig det Ord som Gud har gitt oss i Det gamle og nye testaments hellige skrifter. Det er Gud selv som har inspirert de menneskelige forfatterne av Bibelens 66 bøker, og derfor må disse skrifter ikke betraktes som menneskelige produkt, men som Guds eget ord. Bibelens ord er den eneste normen for sann kristen lære. Vi tror at Bibelen må leses ut fra dens egenart og karakter. Poesi må leses som poesi, historie som historie, og så videre.

• Vi bekjenner oss til de lutherske bekjennelsesskriftene som er samlet i Konkordieboken fra 1580, ettersom vi har funnet at de overensstemmer helt med vår kirkes eneste grunnvoll, Bibelen.

• Vår tro er ikke ny, men har funnes i alle tider, der mennesker har tatt imot Guds ord og rettet seg etter det. Fordi vi vet at vi er store syndere for Gud, behøver vi Guds ords rene og klare undervisning der tilgivelse og oppreisning gis oss i forkynnelsen av Jesu forsoningsverk.

• LBK deler tro og kirkefellesskap med KELK, Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferansen, som består av 20 medlemskirker rundt omkring i verden, blant annet Evangelisch-Lutherische Freikirche i Tyskland, Evangelical Lutheran Synod og Wisconsin Evangelical Lutheran Synod i USA. I alt er vi omkring en halv million kristne i dette internasjonale fellesskap. Det er vårt håp at flere skal komme med i vårt fellesskap der Frelseren Jesus og syndenes tilgivelse alltid står i sentrum.

Redaksjonelt

Vi i redaksjonen vil få ønske alle våre lesere en riktig god jul og et godt nytt år i frelseren Jesu navn.

I året som er gått har vi gitt særskilt mye plass til Martin Luther og reformasjonen i anledning det store 500-årsjubileet. Og i dette nummeret av tidsskriftet er vi fremdeles i jubileumsmodus. Er det bra å være så opptatt av Luther at vi til og med kaller oss for «lutheranere»?

Det kan passe å minne om noe C.F.W. Walther (1811-1887) har sagt: «Vi kaller oss selv lutheranere etter Luther, ikke fordi det er Luther som er grunnvollen for vår tro eller lederen vår og den som grunnla kirken; heller ikke fordi vi tror på Luther og betrakter ham som ufeilbar. Nei, vi vet og bekjenner at Luther var en fattig synder som kunne ta feil og tok feil som alle andre mennesker. Men vi har erkjent at den *læren* som Luther – en kirkens reformator som var sendt av Gud – bekjente inntil sin død, var Guds ord. Dette gjorde han i sin forkynnelse og undervisning, både muntlig og skriftlig. Det var Skriftens rene og klare lære ... 'Det står skrevet' var hans sverd og skjold, hans lys, hans forsvar og trøst. Det og bare det er det som gjør at vi lutheranere verdsetter Luther så høyt at vi med glede bærer hans navn. Dermed ønsker vi bare å vise at også vi bygger vår tro, som Luther gjorde, på ingenting annet enn 'apostlenes og profetenes grunnvoll'».

Det var ikke han, men paven og hans teologer som splittet kirken, da de ikke ville lytte til «Det står skrevet...», men bare lyste Luther i bann og sparket ham ut. For ham var evangeliets sannhet verd å dø for. Og denne sannheten måtte prioriteres foran ytre kirkelig enhet og samhold.

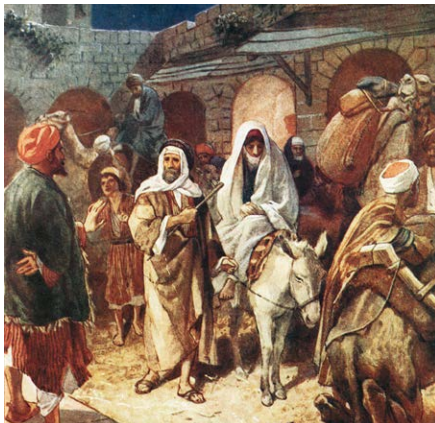
Men tirsdag den 31. oktober 2017 fikk vi bekreftet at i vår tid er ytre enhet og samhold blitt høyeste prioritet. Vatikanet og Det lutherske verdensforbund sendte ut en felles kunngjøring der de beklaget måten kristne har såret hverandre på siden reformasjonen. «Vi innser at vi ikke kan endre fortida, men fortida kan stimulere oss til økt fellesskap og gi oss håp om at verden kan overvinne splittelser og fragmentering.»

«Kongelig feiring av Luther i Trondheim» meldte NRK og kringkastet «den vakre, økumeniske gudstjenesten i Nidarosdomen». Det ble «et følelsesladet og symbolsk punkt ... da den katolske biskopen Bernt Eidsvig ledet trosbekjennelsen» (Adresseavisa). En rekke andre kirkelige representanter bidro også: «Vi som er samlet fra ulike kristne kirker, er kalt til å vandre sammen i et forsonet fellesskap. Vi vil lytte til hverandre og støtte hverandre, vi vil dele vår tro og våre ulike uttrykksformer med hverandre, og søke måter å samhandle på.» «Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, vil sammen vitne om Guds nåde, i vår forkynnelse og bekjennelse for verden.»

Mon tro hvordan Luther ville ha reagert? «Hva? 'Sammen vitne om Guds nåde'? Hva Guds frelsende nåde egentlig er for noe, lærer jo pavekirken fortsatt helt ubibelsk om!» Og når man vitner ulikt om synden (for eksempel mot ekteskapsbudet) og om dommen, hvordan kan man da vitne sammen om rettferdiggjørelsen og Guds nåde? Jesus kom ikke for å bringe fred og fordragelighet (Matt 10,34), og det vil alltid stå strid om hans lære. Her må fortsatt *kjempes* for det rene og livgivende evangeliet. Sannheten først! Være tro mot sannheten i kjærlighet. Visst er det tragisk med kristenhetens splittelse. Men vi kan ikke late som om vi er «enige om det viktigste» når vi egentlig ikke er det.

Vi vil ikke vanne ut vårt lutherske arvegods. Skriften alene. Nåden alene. Troen alene. Må Gud hjelpe oss å fortsette å holde dette høyt i tiden som ligger foran oss.

Tor Jakob Welde

Fødselen

AV MARTIN LUTHER

Forskriftene for manntallsinnskri-
vingen krevde at hver husstand
måtte befinne seg i sin hjemby når
folketellingen skulle finne sted. Josef
var av Davids ætt og måtte dra til
Davids by, Betlehem. På tross av
sine kongelige forfedre var han så
fattig at han ikke hadde vært i stand
til å finne sitt levebrød i Judea, og
derfor hadde han flyttet til Nasaret.
Nå måtte han reise tilbake. Skriften
sier at han tok med seg Maria, sin
trolovede, som ventet barn. Hun
hadde hatt gode grunner til å slippe
å legge ut på reisen ettersom tiden
for fødselen var så nær. Men hun sa
ingenting, fordi hun ikke ønsket å
lage problemer for andre. Vi forstår
godt hvordan den fattige Josef må
ha følt det når han ikke hadde råd til
å leie en gammel kvinne eller nabo
til å være hos Maria og passe på
henne mens han var borte.

Se så enkelt og uanselig disse
hendelsene skjer på jorden, de som
er kunngjort med en slik kraft i
himmelen! På jorden skjedde det på
denne måten: Det var en fattig, ung
kvinne, Maria fra Nasaret, blant de
elendigste innbyggerne i byen, så lite
ansett at ingen la merke til det store
under som hun bar på. Hun var
stille; hun framhevd ikke seg selv,
men tjente sin mann, som verken
hadde tjenere eller tjenerinner. De
forlot ganske enkelt huset. Kanskje
hadde de et esel som Maria kunne ri

*«Og mens de var der,
kom tiden da hun skulle
føde, og hun fødte sin
sønn, den førstefødte,
svøpte ham og la ham
i en krybbe.»*

på, men evangeliene sier ingenting
om dette, og vi kan godt tenke oss
at hun dro til fots. Tenk på hvordan
hun ble behandlet i vertshusene på
veien, hun som i stedet burde blitt
transportert i en gyllen vogn trukket
av flotte hester! Hvor mange rike
kvinner med sine døtre var det vel
ikke på den tiden som levde i luksus,
mens Guds mor slet seg til fots over
markene midt på vinteren! Hvilken
forskjell!

Reisen tok helt sikkert mer enn én
dag fra Nasaret i Galilea til Betlehem
som ligger på den andre siden av
Jerusalem. Josef tenkte sikkert at når
de kom til Betlehem, ville de være
blant slektninger og kunne låne det
de behøvde. Hvor feil skulle han vel
ikke ta!

I det hele tatt var det ikke bra at
en ung brud som bare hadde vært
gift i ett år, ikke kunne føde sitt barn
i Nasaret hjemme i sitt eget hus,
men i stedet måtte foreta hele denne

reisen på tre dager mens hun var
høygravid. Hvor mye verre var det
likevel at da hun kom fram, var det
ikke noe rom til henne! Herberget
var fullt. Ingen ville gi denne gravide
kvinnen et rom. Hun måtte gå inn i
en stall, og der måtte hun føde han
som er all skapningens Skaper.

Da de var kommet til Betlehem,
forteller evangelisten at de var blant
de laveste og mest foraktede av alle.
De måtte gi plass for alle andre og
ble skubbet inn i en stall hvor de
måtte dele husvære og bord med
buskapen, mens mange hensynsløse
bodde som herrer i herberget. De
la ikke merke til hva Gud gjorde i
stallen. I all sin fråtsing og drikking
og glitter og stas gav Gud dem bare
tomhet, og denne trøsten og skatten
var skjult for dem. Å, hvilken mørk
natt det var i Betlehem! De så ikke
dette lyset. Slik viser Gud at han
ikke bryr seg om det verden er og
har og gjør. Og verden viser at den
ikke kjenner til eller bryr seg om hva
Gud er og har og gjør.

Josef måtte gjøre det beste ut av
det, og det kan nok hende at han ba
en tjenestekvinne komme med litt
vann eller noe annet, men vi leser
ikke noe om at det var andre som
hjalp til. De visste at en ung kvinne
lå i en stall, men ingen brydde seg.
Skam deg, du elendige Betlehem!
Herberget hadde fortjent å brenne
ned til grunnen, for selv om Maria

bare hadde vært en tiggerkvinne eller ugift, burde alle likevel med glede ha gitt henne en håndsrekning i hennes situasjon.

Det fins sikkert mange av dere som tenker med dere selv: "Om bare jeg hadde vært der! Hvor mye skulle jeg ikke ha vært med å hjelpe dette barnet! Jeg skulle ha gitt det rene klær. Med glede ville jeg ha fulgt med hyrdene for å se Herren som lå i stallen!" Kan tro om du ville! Dette sier du fordi du vet hvor stor Kristus er, men om du hadde vært der på den tiden, ville du ikke ha vært det minste bedre enn folket i Betlehem. Dette er barnslige og tåpelige tanker. Hvorfor gjør du det ikke nå? Du har Kristus i din neste. Du burde hjelpe ham, for alt det du gjør mot din neste som er i nød, gjør du mot Herren Kristus selv.

Fødselen var enda mer ynkelig. Ingen brydde seg om denne unge kvinnen som fødte sin førstefødte. Ingen la merke til hennes tilstand. Ingen brydde seg om at hun befant seg på et fremmed sted og ikke hadde det aller mest nødvendige for en barnefødsel. Ingen forberedelser var gjort, ikke noe lys eller varme, bare den dype natten og det tykke mørket. Ingen kom for å gi henne den vanlige assistanse. Gjestene koste seg og festet i herberget, men ingen tok seg av denne kvinnen. Selv tror jeg at dersom Josef og Maria hadde visst at tiden for fødselen var så nær, ville hun kanskje ha blitt igjen i Nasaret.

Hun "svøpte ham og la ham i en krybbe". Hvorfor ikke heller i en vugge, på en seng eller på bakken? Fordi de ikke hadde noen vugge, seng, bord, benk eller noe annet enn oksenes krybbe. Dette var denne Kongens første trone. Der, i stallen, uten noen tjener eller tjenestekvinne, lå all verdens Skaper. Og der fødte denne unge kvinnen sin første-

fødte uten vann, varme, lys eller kar. Hvilket elendig syn! Ingen vet hva Maria og Josef gjorde etterpå. Noen sier at de tilbad. De må ha undret seg over at dette barnet var Guds Sønn. Han var også et sant menneske. De som sier at Maria ikke var en virkelig mor, mister all gleden. Han var et sant menneskebarn, med kjøtt og blod, hender og føtter. Han sov, gråt og gjorde alt annet som et lite barn gjør, bare uten synd.

Tenk på dette, dere kvinner! Det var ingen der som kunne bade barnet. Ikke noe varmt vann, kanskje heller ikke kaldt. Ingen varme, ikke noe lys. Moren selv var jordmor og sykepleier. Den kalde stallen var sengen og badeværelset. Hvem viste den fattige piken hva hun skulle gjøre? Hun hadde aldri født noe barn tidligere. Jeg synes det er rart at den lille ikke frøs i hjel. La oss ikke gjøre Maria til en stein. Det må ha skåret seg like inn i hjerteroten hennes at hun var så forlatt. Hun var kjøtt og blod, og må ha følt seg helt elendig – det samme må Josef ha gjort. De var helt forlatt på denne måten, helt alene, uten noen til å hjelpe, i et fremmed land midt på vinteren. Øynene hennes var fuktige selv om hun var lykkelig. Og hun visste at barnet var Guds Sønn og verdens Frelser. Hun var ingen stein. For jo høyere et menneske står i Guds øyne, jo mer sårbart er det.

Maria var ikke bare hellig. Hun var også Herrens mor. Med beven og ærefrykt la hun ham ned og omfavnet ham. Hennes tro sa til henne: "Han skal være Den Høyestes Sønn." Ingen annen på jorden hadde en slik tro, ikke en gang Josef, for selv om han var blitt informert av engelen, gikk ikke ordene inn i hans hjerte slik de gjorde i moren Marias hjerte.

La oss derfor tenke oss hans fødsel slik vi ser den gå til med våre egne

barn. Jeg vil ikke at du skal tenke så mye på Kristi guddom og majestet, men heller på hans kjød. Betrakt Jesusbarnet! Guddommen skremmer mennesket. Hans ubegripelige majestet knuser oss. Derfor tok Kristus på seg vår menneskenatur, bare uten synd, for at han ikke skulle skremme oss, men heller trøste og styrke oss med sin kjærlighet og nåde.

Betrakt Kristus som ligger der i sin unge jomfrumors favn. Hva kan være søtere enn dette barnet, mer kjærlig enn denne moren! Hva kan være lysere enn hennes ungdom! Hva kan være mer vennlig enn hennes jomfrudom! Se på dette uskyldige barnet. Likevel, alt som finnes, tilhører ham. Derfor skal du ikke frykte i din samvittighet, men trøste deg ved ham. Tvil ikke! Se hvordan han hopper i morens fang! Le med ham. Betrakt denne Fredsfyrsten, og du vil bli fylt med fred i din ånd. Se hvordan Gud på mange forskjellige måter innbyr deg. Han stiller framfor deg et barn som du kan ta din tilflukt til. Er du forskrekket? Kom til ham som ligger i fanget til den vakreste og søteste kvinne. Du vil få se hvor stor den guddommelige godheten er, som ønsker over alt annet at du ikke skal fortvile. Stol på ham!

Her i dette barnet fins det frelse. For meg fins det ingen større trøst som er gitt til menneskeheten, enn dette at Kristus ble et menneske, et barn, en baby, som leker i fanget og ved brystet til sin vennlige mor. Fins det noen som ikke ville bli trøstet ved dette syn? Syndens, dødens, helvetets, samvittighetens og skyldens makt er overvunnet. Så kom til dette lille gurglende barnet og tro at han er kommet, ikke for å dømme deg, men for å frelse.

(Fra "The Martin Luther Christmas Book", redigert av Roland H. Bainton.)

Fra himlen høyt jeg kommer her

Martin Luthers julesang for barn ble utgitt første gang i 1535. På den tiden hadde Luther selv to barn, Hans (født 1526) og Magdalena (født 1529). Sannsynligvis har han skrevet sangen til et lite julespill i familien, der den som spilte engelen sang versene 1-5, barna sang solo i versene 7-10, og hele familien

vers 6 og vers 11 i kor. (Originalversjonen har 15 vers. Denne litt forkortede versjonen er oversatt av M.B. Landstad, 1855.) Den gangen fantes det ikke så mange julesanger for barn. Men her stiller Luther seg på barnas nivå og «levendegjør» juleevangeliet på en enkel og vakker måte:

1 Fra himlen høyt jeg kommer her
med hilsen både god og kjær,
det glade budskap om Guds fred,
det bringer jeg til jorden ned.

2 Et lite barn er født på jord.
En utvalgt jomfru er hans mor.
Så sped og fin han ligger her,
han alles fryd og glede er.

3 Det er den Herre Krist, vår Gud,
som fra all nød frir dere ut.
Han er en Frelser ved Guds Ånd,
som løser alle syndens bånd.

4 Han bringer dere salighet,
den som Gud Fader har beredt:
at dere skal til evig tid
ha liv med oss i himlen blid.

5 Gi nøye akt på dette tegn:
I krybben svøpt, i stallens hegn,
der finner dere barnet lagt
som bærer verden med sin makt.

6 Kom, la oss vandre glad i sinn
med hyrdene til barnet inn,
og knele der, med takk og bønn,
for ham som er Guds egen Sønn!

7 Du edle gjest, velkommen vær!
For syndres skyld du kommet er.
Så fattig kom du hit til meg
– jeg aldri nok kan takke deg.

8 O Herre, verdens skaper god,
hvor fattig du deg føde lot!
Hvor ydmyk lot du deg bli lagt
i stall og krybbe, uten prakt.

9 Men slik har det behaget deg
den sannhet å forkynne meg
at alt hva verden stoler på,
det er for deg som halm og strå.

10 Å, hjertens kjære Jesus Krist,
gjør deg en vugge i mitt bryst!
Kom, hvil deg i mitt hjertes skrin,
og gi meg del i nåden din!

11 Vær lovet, Gud, som gaven god,
din egen Sønn, oss sende lot!
Hør, gleden gjennom himlen går,
Guds engler hilser oss: Godt år!

«Guds Son i krubba funnen»

Elisabeth Cruciger – reformasjonens første kvinnelige salmedikter

AV TOR JAKOB WELDE

Ekteparet Elisabeth og Caspar Cruciger tilhørte den nærmeste kretsen rundt Luther og gjorde en betydningsfull innsats for utbredelsen av den lutherske reformasjonen.

ELISABETH CRUCIGER (1500-1535) kom fra en tysk adelsfamilie i Pommern, men vokste opp i et nonnekloster. Omtrent tjue år gammel forlot hun klosteret, etter å ha blitt introdusert for reformasjonens tanker. Hun reiste til Wittenberg, der hun fikk bo hos familien til Johann Bugenhagen, Luthers pastor og venn (se side 13). Og der i huset ble hun som en kjær datter.

I 1524 ble det stelt til bryllup mellom henne og en ung mann, Caspar Cruciger, som studerte teologi under Luther og Philipp Melanchthon. Pastor Bugenhagen skrev til kurfyst Fredrik den vise og ba om å få ti store bord og rikelig med hjortekjøtt, slik at de kunne invitere mange gjester og ha en skikkelig bryllupsfeiring for «min Elisabeth», som han kalte henne. For adelsfamilien hennes ville nemlig verken bidra eller være til stede i bryllupet; de hadde brutt all kontakt med datteren fordi hun var gått over til den lutherske lære.

Det nye ekteparet fikk en sønn, Caspar, og en datter, Elisabeth (som

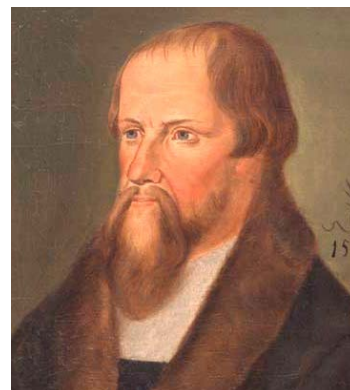
senere ble gift med Hans Luther, reformatorens sønn). Herr og fru Cruciger satt ofte til bords hjemme hos sine gode venner Martin og Katharina Luther, der de deltok aktivt i de berømte «bordsamtalene». Melanchthon har skrevet at han anså Elisabeth for å være en klok kvinne.

Poetiske gaver hadde hun tydeligvis også, og Luther ble så begeistret for en salmetekst hun hadde skrevet, at han inkluderte den i de første lutherske salmebøkene som utkom i 1524. Vi siterer de to første versene fra den (i nynorsk oversettelse ved Bernt Støylen):

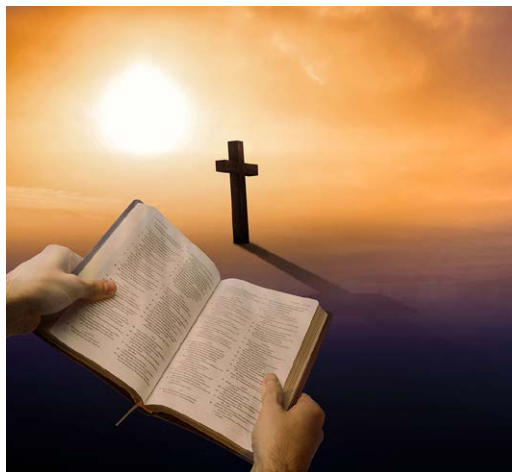
Guds Son i krubba funnen,
frå æva er hans år,
or faderhjerta runnen,
som ordet skrive står,
han er den morgonstjerne
som skin for oss så gjerne,
langt meir enn soli klår.

Han ned til oss er komen
i verdsens siste tid.
til denne armødsdomen,
fødd av ei møy så frid¹.
Han dødens makt har bunde
og evig liv oss vunne
med krossens harde strid.

CASPAR CRUCIGER (1504-1548) møtte Luther for første gang ved den viktige disputasen mot Johann Eck i 1519, i hjembyen Leipzig. Senere studerte han ved universitetet i Wittenberg og ble teologiprofessor og predikant. Cruciger arbeidet tett med Luther og andre ved revideringen av den nye tyske bibeloversettelsen og gjorde dessuten en viktig innsats for å få reformasjonen innført i Leipzig. Han var også redaktør av Luthers skrifter, Wittenberg-utgaven. Etter at hans hustru Elisabeth døde bare 35 år gammel, giftet han seg på ny med en adelskvinne fra Leipzig, Apollonia Gunterode. Da Martin Luther døde, ble Cruciger (sammen med Melanchthon) utnevnt til verge for den etterlatte familien.

Caspar Cruciger,
malt av Lucas Crancach den yngre.

Og vi så hans herlighet

AV JOHN VIETHS

Joh 1,14: *Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.*

«Du kan velge vennene dine selv, men du kan ikke velge din familie,» heter det. Men Jesus gjorde begge deler. Han valgte å bli en del av menneskeheten som allerede bebodde denne planeten. Han valgte også ut den kvinnen som skulle føde ham. Det er et mirakel, at i Jesus ble Gud et menneske. Og det forteller oss noe om Guds herlighet at han gjorde det på denne ydmyke måten.

Du og jeg ville ha startet helt på nytt, tror jeg. Gud formet det første mennesket av støv fra jorden. Det var mer enn nok støv igjen der det kom fra. Eller Gud kunne ha begynt med å skape et nytt og forbedret slags støv. Da kunne han ha sluppet å omgås med den tvilsomme klanen av røvere og unnasluntrere som har laget et slikt rot og kaos av samfunnet og verden de bor i.

Når han faktisk måtte involvere seg og bli en del av denne menneskeslekten, som han gjorde, så ville nå i hvert fall *vi* ha valgt oss ut en fremstående familie, en som hadde råd til noen av de tingene som gjør livet litt lettere og behageligere. Vi

ville *ikke* ha valgt en familie som hadde prestert å gå fra rikdom til fattigdom, en ætt som hadde beveget seg fra kongens slott til glemselens dal.

Det er bare ikke slik vi gjør det. Vi klør etter å komme oss opp og fram. Vi presser på for å skaffe oss fordeler. Ville du ha valgt den ødelagte bilen når du kunne fått en bedre til samme prisen? Ville du ha valgt den gamle og råtnende frukten og grønnsakene i matforretningen? Vi er på jakt etter nummer én. Vi krever det beste. Hvis vi skal være ærlige, så er vi som våre første foreldre: vi streber etter å bli guder! Og det var det som gjorde at vi havnet i dette rotet av synd og vantro og fordømmelse i utgangspunktet.

Jesus fikk sitt kjøtt og blod fra den ekte, virkelige menneskeslekten. Han tok opp i seg alt som hører med til det å være menneske. På denne tiden av året kunne han bli forkjølet, fikk kanskje til og med influensa. Nesen hans rant, halsen ble sår, så det var vanskelig å svelge. Kanskje måtte han holde seg hjemme fra synagogeskolen på grunn av feber. Tretthet, smerte, sult, til og med døden - han kjente godt til alt sammen, med unntak av synden.

Ydmykheten og ringheten er lett å se - stallen, krybben, det menneske-

lige. Men skrev ikke Johannes, «Og vi så hans herlighet ...»? Hvor ser vi den?

Husk at historien om Jesus ikke bare er historien om en fattig gutt som levde et spesielt liv. Dette er Ordet som har blitt menneske, Guds evige Sønn som eksisterte før verden. Dette er den helt enestående og unike, den enbårne Sønnen som kom fra Faderen. Dette er din Gud som kom for å redde deg.

På første side av Johannesevangeliet lar Gud oss få se noe som svært mange andre ikke kan se. Det har alltid vært to slags mennesker. Elisabeth, mor til døperen Johannes, kunne møte Maria tidlig i Marias graviditet og umiddelbart vite at hun i sitt morsliv bar Herren og Frelseren. Gud åpenbarte det for henne, og ved troen tok hun imot denne åpenbaringen. Folk i Betlehem kunne møte Maria mot slutten av graviditeten og ikke ane noe slikt om babyen i magen hennes. Gjeterne kunne kikke ned i krybben og skjønnere at dette spedbarnet var Messias, deres Herre. Senere besøkte de vise menn den lille gutten og bøyde seg for å tilbe sin Gud. Disse lyttet alle til hva Gud hadde fortalt dem. Kong Herodes så i Jesus bare et problem. Du kjenner den sanne identiteten til den nyfødte Herren Gud -

fra hans ord, det han har fortalt deg. Mesteparten av verden holder seg hjemme i julen, uten å vite om eller uten å tro på Ham som gjør denne høytiden spesiell: Gud som er blitt menneske, den enbårne Sønnen som er kommet fra sin Far, vår Frelser, Herren Kristus.

En slik Gud er det altså du har. Han er ikke bare den høye og mektige Kongen, utilnærmelig og utilgjengelig i sin herlighet. Fordi han elsker deg, gjør han det mulig for deg å komme nær ham og snakke med ham som en venn. Fordi han

elsker oss, kom han nær oss og ble en av oss. Kledd i menneskelig kjøtt og blod ville han bære fram offeret for våre synder. Fremdeles lever han midt iblant oss i sitt ord. Fremdeles kommer han til deg i den hellige nattverden for å forsikre deg om sin nåde. Han tar sin bolig hos deg, ikke som en synlig innbygger i byen din eller i nabolaget, men han bor i hjertet ditt, stedet han har gjort til sitt tempel, ved troen.

En slik Gud kan jeg stole på. Dette er en Gud jeg kan elske. Dette er en Gud jeg kan følge hvor han

leder meg. Og når vi nå i juletiden undrer oss over hans ydmykhet og ringhet og forstår hvem han egentlig er, slik han har åpenbart det for oss i sitt ord, ja da kan også vi se hans herlighet.

(John Vieths er pastor i Grace Lutheran Church, Norman, Oklahoma, og mange av våre lesere vil huske ham som Wisconsinsynodens kontaktmann med LBK for noen år tilbake. Denne andakten er hentet fra hans blogg, Bits of Bread - bitsofbread.org)

Brev til Katharina

Brevene Martin Luther skrev til sin kone er noen av de få vinduene vi har inn i parets private liv. Det følgende er et brev han skrev den 5. juni 1530, fra festningen Coburg. Det inkluderer et tema vi vanligvis ikke forbinder med den store reformatoren – amming!

«Til min høyt elskede Katharina Luther, fru i huset i Wittenberg.

Nåde og fred i Kristus! Kjære Käthe! Hvis jeg ikke tar feil, har jeg mottatt alle brevene dine. Dette er da det fjerde brevet jeg skriver til deg etter at herr Johann reiste herfra til dere. Sammen med esken, fikk jeg også bildet av lille Lena. Først kunne jeg ikke kjenne igjen den lille tøs, hun så jo så mørk ut. Jeg synes det kan være bra hvis du vil [slutte å gi henne brystmelk], men gradvis, slik at du først sløyfer en mating pr. dag, deretter to ganger pr. dag, helt til barnet slutter [å die av seg selv]. Dette rådet fikk jeg av moren til Georg von Grumbach,

fru Argula; hun har vært her og spist middag sammen med oss ...

Si til mester Christian at jeg ikke i hele mitt liv har sett verre briller enn dem som ankom sammen med brevet hans. Jeg kunne ikke se noe som helst gjennom dem og var derfor ikke i stand til å skrive brevet til far til Cuntzene ...

Hilsener, kyss, klemmer til alle og enhver etter hans stilling.

MARTIN LUTHER»

(Fra American Edition of Luther's Works, Vol. 49, pp. 312-316)

Argula von Grumbach

Martin Luther nevner gjentatte ganger adelskvinnen Argula von Grumbach, som gjennom sine brev og dikt ble kjent for å forsvare den lutherske reformasjonen. Hun ble født i Bayern i 1492 og fikk en god utdanning. Begge foreldrene døde av pest og en onkel ble hennes verge. Seksten år gammel ble hun kammerdame for dronning Kunigunde, datter av den tysk-romerske keiser Fredrik III. Det var muligens her hennes seriøse teologiske studier begynte.

I 1516 giftet Argula seg med Friedrich von Grumbach, og de fikk fire barn. Hennes studier av teologi,

Portrettmedaljong med bilde av Argula von Grumbach.

spesielt Martin Luthers og Phillip Melanchthons verker, kom til å bli en stor belastning for ekteskapet deres.

Det vakte oppmerksomhet da Argula i 1523 skrev et brev til rek-

toren ved universitetet i Ingolstadt. Hun forsvarte en ung fakultetsleder ved navn Arsacius Seehofer, tidligere student i Wittenberg, som var blitt arrestert etter å ha introdusert skrifter av de lutherske reformatorene i sin klasseromsundervisning. Argulas brev var fylt av sterke ord og mange bibelhenvisninger.

Brevet ble utgitt som et lite hefte og spredt vidt og bredt. Argula møtte mye motstand. Men all ærekrenkelsen stanset henne ikke. Hun fortsatte å skrive brev som oppmuntret reformatorene i deres arbeid.

*Av Rebecca DeGarmeaux
(fra Katie Luther - Facebooksiden)*

Vi vet ikke når Jesus kommer igjen

AV EGIL EDVARDSEN

Når vi betrakter Jesu disipler i evangeliene, kjenner vi ofte oss selv igjen i dem. Disiplene tenkte og handlet som oss. En gang var Jesus og disiplene i Jerusalem, og Jesus fortalte noe ganske opprørende om de vakre tempelbygningene. Han sa at en gang skulle de bli ødelagt. De skulle jevnnes med jorden. Disiplene ble overrasket over dette som Jesus fortalte, og derfor stilte de det naturlige spørsmålet: «Si oss: Når skal dette skje?» (Matt 24,3).

Likesom disiplene ønsker vi også å vite *når* det skal skje. Det gir oss ro og trygghet dersom vi vet når ting kommer til å hende. Å leve i uvisshet om når ting skal skje, gjør oss urolige. Dette gjelder også den store framtidige hendelsen som Bibelen profeterer om, Jesu gjenkomst. Det er med oss som det var med mannen i Daniels syn i Dan 12. Vi spør: «Hvor lenge skal det vare før alt dette underfulle får sin ende?» (Dan 12,6).

Både i denne og neste del av dette bibelstudiet skal vi se hva som er Bibelens svar på spørsmålet: «Når?»

Ingen kjenner dagen eller timen

Gud har bestemt en dato for dommens dag. Den er fastlagt og kan ikke forandres.

- Apg 17,31: Gud *«har fastsatt en dag da han skal domme verden med rettferd, ved en mann han har utpekt til dette.»*

På en tydelig og klar måte sier Bibelen at ingen utenom Gud selv kjenner dagen for Kristi andre komme. Før Jesus for opp til himmelen, sa han til disiplene:

- Apg 1,7: *«Det er ikke dere gitt å kjenne tider og stunder som Far har fastsatt av sin egen makt.»*

- Matt 24,42: *«Så våk da! For dere vet ikke hvilken dag deres Herre kommer.»*

Englene i himmelen kjente ikke dagen. Ja, ikke en gang Sønnen, Jesus selv, kjente dagen for sin gjenkomst.

- Matt 24,36: *«Men den dagen og timen kjenner ingen, ikke englene i himmelen og heller ikke Sønnen, bare Faderen.»*

At Jesus ikke kjente dagen for sin gjenkomst, skyldes at han i sin fornedringstilstand sto under Faderen. Som sann Gud var Sønnen lik Faderen i alle ting, og var like allvitende som Faderen. Men da han levde på jorden, brukte han ikke hele tiden sin guddommelige allvitethet. Etter sin menneskelige natur valgte han ikke å kjenne dagen for sin gjenkomst.

Hvorfor kjenner vi ikke dagen for Jesu gjenkomst? Fordi det ikke ville være godt for oss å vite det. Om vi visste hvilken dag Jesus skulle komme tilbake, ville vi bli fristet til å bli likegyldige og sløve i vårt kristenliv. Vi ville ikke være så ivrige med å forkynne Guds ord og spre evangeliet til andre mennesker. Gud vil at den siste dagen skal være ukjent for oss, slik at vi alltid skal være våkne og forberedt åndelig talt.

Bilder som illustrerer at tiden for Jesu gjenkomst er ukjent

For å illustrere at tiden for Jesu gjenkomst er ukjent, brukte Jesus og apostlene tre bilder. For det første sammenlignet Jesus seg med eieren av en eiendom som dro utenlands. Tjenerne i huset måtte hele tiden være forberedt på at eieren kom tilbake. På samme måte må vi hele tiden være forberedt på at Jesus kommer tilbake, for vi vet ikke når han kommer. I tro må vi holde fast ved løftene som han har gitt oss.

- Mark 13,34-36: «Det er som med en mann som skulle utenlands: Da han forlot huset, overlot han ansvaret til tjenerne og ga oppgaver til hver og en, og til dørvokteren ga han påbud om å våke. Så våk da! For dere vet ikke når husherren kommer, enten det blir om kvelden, midt på natten, ved hanegal eller om morgenen. Når han plutselig er der, må han ikke finne dere sovende.»

For det andre: I den kjente lignelsen om de ti brudepikene sammenlignet Jesus sin gjenkomst med brudgommens komme til bryllupseremonien (Matt 25,1-13). Ifølge jødisk tradisjon begynte bryllupet først når brudgommen kom for å ta med seg bruden og brudepikene hennes inn i bryllupssalen. Men ingen visste når brudgommen kom. Derfor måtte kvinnene hele tiden være klar. I lignelsen om de ti brudepikene var fem av dem klar til å møte brudgommen fordi de fortsatt hadde olje på lampene sine, mens fem ikke var klar. De hadde ikke mer olje igjen. Lignelsen slutter med Jesu ord:

- Matt 25,13: «Så våk da, for dere kjenner ikke dagen eller timen.»

For det tredje: Jesus og andre nytestamentlige forfattere sammenlignet Jesu gjenkomst med en tyv som kommer uventet. En tyv annonserer ikke på forhånd når han skal komme for å bryte seg inn i huset. På samme måte er også tidspunktet for Jesu gjenkomst ukjent.

- 1 Tess 5,1-2: «Om tider og tidspunkt trenger vi ikke skrive til dere, søsken. For dere vet godt at Herrens dag kommer som en tyv om natten.»
- 2 Pet 3,10: «Herrens dag skal komme som en tyv.»
- Matt 24,43: «Det skal dere vite: Dersom husherren visste når på natten tyven kom, ville han våke og ikke la ham bryte seg inn i huset.»

Jesu kommer uventet

Tiden for Jesu gjenkomst er ikke bare ukjent, den vil også bli uventet.

- Matt 24,44: «Derfor må også dere være forberedt! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke venter det.»

- Matt 24,50: «Da skal tjenerens herre komme en dag han ikke venter og en time han ikke kjenner.»
- 1 Tess 5,3: «Når de sier: 'Fred og ingen fare', da kommer plutselig undergangen over dem, brått som riene over en kvinne som skal føde.»

Når Jesus kommer igjen, vil livet for menneskene gå sin vante gang. Det vil ikke lyde noen sirener som varsler alle innbyggerne om at nå kommer han. Jesu gjenkomst vil bli like uventet som flommen på Noahs tid.

- Matt 24,37-41: «Som i Noahs dager, slik skal det være når Menneskesønnen kommer. For i tiden før storflommen spiste og drakk de, giftet seg og giftet bort, helt til den dagen Noah gikk inn i arken, og de skjønte ingenting før flommen kom og tok dem alle. Slik skal det være når Menneskesønnen kommer. Da skal to menn være ute på markene; én blir tatt med, én blir igjen. To kvinner skal male sammen på kvernen; én blir tatt med, én blir igjen.»

Jesu gjenkomst vil bli like uventet som ødeleggelsen av Sodoma. Hvordan var det for innbyggerne i Sodoma før byen ble ødelagt? Livet gikk sin vante gang for alle. De drev med sine daglige gjøremål. Det var ingenting spesielt som tydet på at enden var nær for byen de bodde i.

- Luk 17,28-30: «De spiste og drakk, kjøpte og solgte, plantet og bygde. Men den dagen da Lot gikk ut av Sodoma, regnet det ild og svovel fra himmelen og gjorde ende på dem alle. Slik skal det også gå den dagen Menneskesønnen åpenbarer seg.»

«Vær forberedt!» sier Frelseren til oss. Hvordan er vi forberedt på hans gjenkomst, og hvem er klar til å møte ham når han kommer? Hvem er som de kloke brudepikene som hadde nok olje på lampene sine? Vi trenger ikke spekulere mye på det. Bibelens svar er egentlig ganske enkelt:

- Mark 16,16: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

Den som tror på Herren Jesus, han som døde for alle mennesker på korset og sonet alle menneskers syndeskyld, blir frelst. Den som tror, er forberedt på Jesu gjenkomst.

(forts.)

ROMERBREVET - KAPITTEL 8

Livet i Ånden - Rom 8,12-17

AV EGIL EDVARSEN

I Rom 8,12 innleder Paulus som så ofte før et nytt avsnitt med «derfor»: *«Derfor, brødre, skylder vi ikke kjødet noe, så vi skulle leve slik det vil.»*

«Derfor» angir slutning. Dette er slutningen Paulus trekker av det han har sagt tidligere. I vers 6 sa han: «For det kjødet vil, fører til død»; og i vers 10-11 sa han at Guds Ånd har frigjort oss fra døden og gitt oss liv. Derfor «skylder» vi ikke kjødet eller den onde naturen noe. Kjødet har ikke krav på noe som helst av oss. Men Ånden skylder vi alt, hele vårt liv og vår tjeneste.

I vers 13 forteller Paulus hva som blir følgene dersom vi lever etter kjødet: *«For hvis dere lever slik kjøttet vil, skal dere dø.»* Døden er en ufra- vikelig konsekvens dersom vi lever etter vår onde natur. «Den som sår i sitt eget kjød, høster fordervelse av kjødet» (Gal 6,8).

Men like sikkert som at den som lever etter kjødet, må dø, like sikkert er det at den som lever etter Ånden skal leve: *«Men hvis dere ved Ånden dreper kroppens gjerninger, skal dere leve»* (vers 13). «Den som sår i Ånden, høster evig liv av Ånden» (Gal 6,8).

Som Paulus har skrevet utførlig om i Rom 7, er det et faktum at så lenge en kristen lever i dette legemet, vil det pågå en strid i ham

mellom kjødet og Ånden (Gal 5,17). Kjødet, den gamle naturen, vil ha lyst til synden, så lenge vi lever. Uansett hvor gamle vi blir som kristne, vil vår gamle natur alltid ha lyst til synden. Vi kan heller ikke nekte kjødet å ha lyst til synden, for det ligger til den gamle naturens vesen. Den er og blir fordervet. Vi kan ikke forbedre den.

Hva mener Paulus når han sier at vi skal «drepe kroppens gjerninger»? Vi kan ikke nekte kjødet å ha lyst til synden, men vi kan nekte å lyde kjødet. Den onde naturen skal ikke være vår herre. «Lev da ikke som før, men legg av det gamle mennesket som blir ødelagt av de forførende lystene» (Ef 4,22; les også Kol 3,5-8).

I egen kraft kan vi ikke stå imot vår onde natur, men ved Guds Ånds kraft kan vi det. Og når vi gjør det, «dreper» vi kroppens gjerninger ved Ånden. Vi nekter kroppen å bruke lemmene i syndens tjeneste, og gjør det dermed umulig for den onde naturen å omsette sin onde lyst til syndige gjerninger.

Paulus vet at dette er noe en kristen ikke kan gjøre i egen kraft. Derfor fortsetter han med å forklare hva det er som kjennetegner en kristen: *«Alle som drives av Guds Ånd, er Guds barn»* (vers 14). Kjennetegnet på en kristen er at han drives av

Ånden. Og Ånden driver en kristen til å leve etter Guds vilje, og gir ham kraft til ikke å leve etter kjødet.

Den som drives av Guds Ånd, er fri. Paulus skriver om alle dem som har fått Guds Ånd: *«Dere har ikke fått slaveriets ånd, så dere igjen skulle være redde. Nei, dere har fått barnekårets Ånd som gjør at vi roper: 'Abba, Far!'"* (vers 15). For det å drives av Guds Ånd, er det motsatte av å drives av loven (se Rom 6,14). Loven skaper slaveri. Under loven lyder man av frykt. Man er redd for at den som har gitt loven, skal straffe oss. Slaveriets ånd består i redsel og frykt, og er kjennetegnet på trellestand. Slik er det ikke med en kristen. Han er ikke slave, men barn. Og fordi han er barn, har han et helt annet forhold til Gud. Han har en frimodig tillit til Gud som gjør at han kan kalle Gud sin Far og legge alle ting fram for ham i bønn.

«Abba, Far!» er den samme bønne som Jesus selv ba i Getsemane (Mark 14,36). Den bønne kan alle kristne be fordi de er Guds barn og Gud er deres gode og nådige Far. Og de er Guds barn fordi Kristus har kjøpt dem fri fra slaveriet (Gal 4,4-5). «Fordi dere er barn, har Gud sendt sin Sønns Ånd inn i våre hjerter, og Ånden roper: 'Abba, Far!'" (Gal 4,6).

Den Hellige Ånd gjør oss til Guds barn og lærer oss å be til Gud på samme fortrolige måte som Guds egen Sønn gjorde det. I tillegg innprenter Ånden i oss at vi er Guds barn: «*Ånden selv vitner sammen med vår ånd om at vi er Guds barn*» (vers 16). Det er altså tale om et dobbelt vitnesbyrd. Ånden vitner, og han vitner sammen med vår egen ånd. Ånden vitner om at vi er Guds barn gjennom Guds ord (1 Joh 5,9-13; Ef 1,13), og dette urokkelige vitnesbyrdet som Ordet gir, styrker oss i troen og gjør at vi kan ha full visshet om at vi er Guds barn. Slik vitner Ånden sammen med vår ånd.

Med barnekår følger arverett: «*Men er vi barn, er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger...*» (vers 17). Kristus er arving på en helt spesiell måte. Han har gått foran oss inn til «arven», det

vil si det evige livet hos Gud, livet i herlighet. Men vi skal komme etter for å dele arven med ham (se v 29). Vi skal være medarvinger med ham.

En kristen må dele alt med Kristus, også lidelsen: «*... så sant vi lider med ham, så vi også skal få del i herligheten sammen med ham*» (vers 17). Legg merke til de tre «med» i dette verset: Vi er *medarvinger*, vi lider *med* ham, og vi skal få del i herligheten *sammen med* ham. Alle tre deler hører sammen: Å være medarving med Kristus innebærer at vi må lide med ham, men det innebærer også at vi skal få del i herligheten sammen med ham.

Kristus måtte lide før han gikk inn i herligheten; det må en kristen også (se Luk 9,23; Apg 14,22). Men en kristens lidelse er egentlig ikke noe negativt. Paulus sier til og med at «vi er stolte over lidelsene, for

vi vet at lidelsen gir utholdenhet» (Rom 5,3). Bibelens ord om at vi må gå inn i Guds rike gjennom trengsler, er til trøst for oss. For det er et vitnesbyrd om at vi tilhører Kristus. Apostelen Peter skriver: «Mine kjære! Vær ikke forundret over den ildprøven dere må igjennom, som om det hendte dere noe uventet. Gled dere jo mer dere får del i Kristi lidelser, så dere også kan juble av glede når han åpenbarer seg i sin herlighet» (1 Pet 4,12-13).

Rom 8,14-17 gir oss tre kjenne-tegn på Guds barn: 1) De drives av Guds Ånd. 2) Fordi de er barn, ber de i full tillit til ham som er deres himmelske Far. 3) De lider sammen med Kristus. Slik er livet i Ånden, det kristne livet.

(forts.)

Spørsmål og svar:

Skapt i Guds bilde

Det står i skapelsesberetningen at menneskene ble skapt «i Guds bilde». Mistet menneskene Guds bilde i og med syndefallet? Eller er hvert menneske, troende eller vantro, fortsatt i Guds bilde?

Luthers definisjon er nok den beste: «Guds bilde» betyr at «menneskene ikke bare ligner på Gud på den måten at de har et intellekt og en vilje, men at de er bærere av Guds likhet, dvs. har et intellekt og en vilje som gjør at de forstår Gud og vil det som Gud vil». Både troende og ikke-troende har et intellekt og en vilje. Men menneskenes fullkomne kunnskap om Gud og deres viljes harmoni med Guds vilje gikk tapt i og med syndefallet.

Når et menneske blir født på ny ved evangeliet om Kristus, blir det *etter sitt nye menneske* Guds bilde på ny. Paulus skriver om de troende: «Dere har kledd av dere det gamle mennesket og dets gjerninger og iført dere *det nye, det som blir fornyet etter sin skapers bilde* og lærer ham å kjenne» (Kol 3,9-10). «Kle dere i *det nye mennesket, som er skapt i Guds bilde til et liv i sann rettferd og hellighet*» (Ef 4,24).

Alle lutherske teologer er ikke enige om hvorvidt «Guds bilde» kan tilskrives et uomvendt menneske etter syndefallet *i begrenset grad*. Dersom ordet «bilde» tolkes som innbefattende menneskets intellekt, vilje, moral, bevissthet etc., kan man gjøre det. Men det er i bedre samklang med Bibelens bruk å først og fremst forstå «Guds bilde» som *evnen til et liv i full harmoni med Gud*, noe som det falne mennesket har mistet - og bare kan få tilbake i Kristus. Han er Guds bilde uten noen begrensning. «For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler frem fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde» (2 Kor 4,4).

Av Seth Erlandsson. (Fra boken «Frågor och svar om Bibeln», Biblicums förlag, 2013)

Johann Bugenhagen, Malt av Lucas Cranach den eldre, 1537

Johann Bugenhagen - Hyrden blant reformatorene

(1485-1558)

AV DAVID EDVARDSEN

Johann Bugenhagen ble født i Wollin i Pommern. Som liten likte han godt å lære fremmede språk og musikk. Han lærte også tidlig å elske Bibelen, noe som var sjeldent også på den tiden. Noen steder var det forbudt å lese i Bibelen. Andre steder lå den stort sett ubrukt og samlet støv. Det var hedensk visdom, pavens stinkende dekreter og munkenes smakløse, falske legender som ble lært.

17 år gammel kom Bugenhagen til universitetet i Greifswald. Tre år senere ble han rektor på den latinske skolen i Treptow. Han begynte her å utlegge flere bøker i Bibelen for sine elever. Etterhvert kom stadig flere for å høre disse foredragene, og man ba ham om å preke i kirken. For at det skulle kunne skje, ble han viet til prest og dermed tatt opp i den såkalte geistlige (åndelige) standen. Han ble også bibellærer for noen uvitende munk i et kloster.

Likevel var Bibelen for Bugenhagen enda en lukket bok. Han var riktignok en av de få blant papistene som noenlunde hadde innsett hvilken fordervet tilstand kirken befant

seg i. Men hvor lite evangelisk inn-sikt han på den tiden enda hadde, viser han blant annet i det han sier i en tale: «Du sier at jeg ikke kan være hellig. Det har du rett i. Ikke du heller skal innbille deg at du er hellig, men du skal streve for å bli hellig, og dette strevet vil Kristus i sin nåde tilregne deg som hellighet.» Her er det en papist som taler. Bugenhagen forble åndelig blind enda noen år. Da han i 1520 fikk Luthers skrift om det babylonske fangenskap i hendene, erklærte han Luther for kjetteren over alle kjettere. Men Gud førte etterhvert også Bugenhagen ut av det babylonske fangenskapet, pavedømmet. Da han leste gjennom Luthers nevnte skrift hjemme, ble han overbevist om at han selv hadde tatt feil, at hele verden var blind og at Luther alene så sannheten.

I 1521 kom Bugenhagen til Wittenberg, hvor han fort ble kjent med Luther og Melancthon, som han deretter samarbeidet nært med om å reformere kirken. Bugenhagen kom til Wittenberg egentlig for å bli elev, men ble fort en lærer selv og i 1523 pastor i hovedkirken i Wittenberg.

Slik ble han blant annet Luthers pastor og sjelesørger. Bugenhagen ble kjent for å være en pastoralt klok og god sjelesørger. Han ble kalt hyrden blant reformatorene.

Bugenhagen reiste mye til Nord-Tyskland for å hjelpe til med reformasjonen der. Han laget kirkeordninger, preket og underviste. En stor glede var det for Bugenhagen da hans eget hjemland Pommern tok imot evangeliet i 1534. Det hadde riktignok tidligere også vært noen lutherske kristne der, men staten hadde ikke tolerert dem. Under sterk påvirkning av en katolsk biskop ble de forfulgt og fengslet. Men da Gud oppvakte to hertuger som ville innføre reformasjonen i Pommern, ble Bugenhagen invitert. Han forfattet en kirkeordning og reiste rundt i hele landet på visitasjon. Storfornøyd over evangeliets inntog i Pommern reiste han etter nesten et helt år tilbake til Wittenberg.

Dermed var han langt ifra ferdig med sine reiser i reformasjonens tjeneste. Spesielt interessant for oss nordboere er at Bugenhagen bidro

Pastor Bugenhagen vier ekteparet Luther i 1525.

Pastor Bugenhagen forretter i Martin Luthers begravelse i 1546.

sterkt til å reformere Danmark (som inkluderte Norge og Island). Kong Christian III ville innføre reformasjonen i landet og inviterte derfor Bugenhagen, som kom til Danmark i 1537. Samme år innviet han flere nye evangeliske superintendenter, som dog snart igjen ble kalt biskoper. Blant annet innviet Bugenhagen den første evangelisk-lutherske biskopen i Norge, Gjeble Pederssøn. Forøvrig forfattet Bugenhagen en egnet kirkeordning for den danske kirken og reformerte det forfalne universitetet i København, hvor han en tid selv foreleste. Han kunne med glede slå fast at evangeliet slo røtter også i Danmark.

Bugenhagen ble veldig trist da Luther døde i 1546. Da han skulle holde preken ved Luthers begravelse 22. februar, begynte han i tårer og på grunn av tårer klarte han ikke fullføre. «Kjære venner», begynte han med å si, «jeg skal nå og vil gjerne holde en preken ved vår kjære far Dr. Martins begravelse, men hva og hvordan skal jeg tale, når jeg på

grunn av tårer ikke klarer få fram et ord? Og hvem skal trøste dere, når jeg, deres pastor og predikant, ikke kan snakke?» Før Bugenhagen måtte gi seg, fikk han i hvert fall takket barmhjertighetens far for at han hadde befridd den dyrebare mannen og profeten fra denne jammerdalen og tatt ham til seg i herlighet.

Etter Luthers død var det ofte ikke lett å være Bugenhagen. Kriger brøt ut både innenfor og utenfor den lutherske kirken. Den lutherske kurfyrsten Johann Friedrich ble tatt til fange og Wittenberg ble omringet av keiserens fiendtlige hær. Paven kom med drapstrusler mot Bugenhagen. I denne nøden tok han sin tilflukt til Gud i bønn og formante sin forsamling til å gjøre det samme. 23. mai 1547 ble byen erobret, men den allmektige kongenes konge sørget for at keiseren skånte Bugenhagen. Men nå måtte han leve med en ny landsfyrste, hertug Moritz, som i motsetning til Johann Friedrich ikke var lutheraner. Bugenhagen var likevel av den oppfatning at han burde

underordne seg den nye fyrsten og formante sin forsamling til å gjøre det samme. Det utløste mange onde rykter mot Bugenhagen. Mange oppfattet det som respektløst og utakknemlig overfor den fengslede, rettmessige fyrsten Johann Friedrich. I tillegg ble Bugenhagen i likhet med Melanchthon offer for «teologenes raseri». Mange reagerte med rette på Melanchthon fordi han hadde uttalt seg tvetydig i visse lærespørsmål. På Bugenhagen var mange irritert fordi han ikke ville uttale seg offentlig mot Melanchthon.

Da Bugenhagen hadde blitt 70, uttrykte han sitt håp om at hans kjære Herre Kristus snart ville befri ham fra alt besvær og denne onde verden. Noen år senere fikk han ønsket sitt oppfylt. I april 1558 ble han helt sengeliggende. Til det siste snakket han med glede om det evige livets håp. Han gjentok ofte følgende skriftsted: «Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har sendt, Jesus Kristus» (Joh 17,3).

HERRE GUD, HIMMELSKE FAR! Vi takker deg for din store nåde og barmhjertighet, at du har latt din kjære Sønn ta vårt kjød og blod på seg, og ved ham har frelst oss fra synden og døden og gitt oss evig glede. Vi ber deg, opplys våre hjerter ved din Hellige Ånd, så vi er takknemlige for din nåde og trøster oss ved den i all vår nød og fristelse, og så til slutt blir evig salige, ved denne din elskede Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som lever og råder sammen med deg og Den Hellige Ånd, én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

(Kolleksbønn, 1. juledag)

IV. Dåpens sakrament

Hvordan et familieoverhode på en enkel måte skal undervise husfolket sitt.

1. Hva er dåpen?

Dåpen er ikke bare vanlig vann, men den er vann som er innesluttet i Guds befaling og forenet med Guds ord.

Hvilket Guds ord er det?

Det som vår Herre Jesus Kristus sier i det siste kapitlet hos Matteus: «Gå ut i all verden, lær alle folk og døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.»

2. Hva virker dåpen?

Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir evig salighet til alle som tror det slik som Guds ord og løfter lyder.

Hvilke Guds ord og løfter er det?

Det som vår Herre Jesus Kristus sier i det siste kapitlet hos Markus: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

3. Hvordan kan vann gjøre så store ting?

Selve vannet gjør det ikke, men Guds ord som er i og med vannet, og troen som stoler trygt på dette

Guds ord som er sammen med vannet. For uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds ord er det en dåp, det vil si, et nåderikt livets vann og et bad som gjenföder ved Den Hellige Ånd, som Paulus sier til Titus i det tredje kapitlet: «Ved badet som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har øst ut over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, så vi skulle bli rettfærdige ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.» Det er både visst og sant.

4. Hva betyr dåpen?

Den betyr at det gamle mennesket i oss skal druknes ved daglig anger og omvendelse og dø med alle synder og onde lyster. I stedet skal et nytt menneske komme fram og oppstå hver dag. Dette skal leve evig for Gud i rettferdighet og renhet.

Hvor står det skrevet?

Paulus sier i det sjette kapitlet i brevet til romerne: «Vi ble begravet med ham da vi ble døpt med denne dåpen til døden. Og som Kristus ble reist opp fra de døde ved sin Fars herlighet, skal også vi vandre i et nytt liv.»

Nittifem teser for det 21. århundre

Som bilag til dette nummeret av Bibel og Bekjennelse, sender vi ut et nytt hefte med Nittifem teser for det 21. århundre, laget i forbindelse med femhundreårsminnet for Luthers berømte 95 teser fra 1517. Det er teologer og pastorer tilhørende medlemskirker i KELK (Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferanse) fra alle verdensdeler som har samarbeidet om å formulere de nye tesene. Til forskjell fra Luthers teser, som fokuserte på avlatshandelen, presenterer disse tesene hele den grunnleggende bibelske læren, slik den bekjennes av den lutherske kirke.

De vise menns tro

AV MARTIN LUTHER

DE VISE MENN hadde tro til å følge profeten Mikas ord. De mistet ikke troen selv om kongen som de lette etter, ikke var født i Jerusalem. De forlot tempelet og gikk til stallen.

Om det hadde vært meg, ville jeg ha stanset i templet og sagt: «Her er det Gud bor, og dersom barnet skal finnes noe sted i verden, må det være der hvor alle prestene er samlet og Gud blir tilbedt.» Vi kan lære mye av disse hedningenes eksempel. De tok ikke anstøt av at de ble ledet bort fra Jerusalem, den store staden, til det lille Betlehem. De fulgte Ordet, og Gud trøstet dem ved å sette tilbake stjernen igjen. Denne fulgte dem like til Betlehem og til den døren hvor det lille barnet var.

Her viser evangelisten oss troens sanne natur. De vise menn trodde ganske enkelt og holdt fast ved Ordet selv om de ennå ikke hadde sett. Derfor førte Gud dem fra deres eget land til et land hvor de skulle høre hans Ord. Men Gud lot dem først ta feil av veien. De mente at barnet måtte være født i hovedstaden Jerusalem, og derfor drog de dit. Da forlot stjernen dem, og ingen i byen visste noe som helst om at en konge var født. De vise menn tenkte at han måtte være født omgitt av kongelig prakt som sønnen av en stor hersker.

Men Gud lot dem ikke ta feil lenge. Ved hjelp av Skriften viste han dem at de ikke ville finne kongen i den store byen slik de trodde, men i den

lille landsbyen. Og derfor førte han dem til kongebyen Betlehem. Dette var nok et stort kors for de vise menn. Deres sunne fornuft sa til dem: «Dere er dumme som har gitt dere ut på denne lange reisen bare for å følge en stjerne. I hovedstaden er alt stille. Ingen kjenner noe til en konge som skulle være født. Noen mennesker sier at vi i stedet skal dra til Betlehem, men vi vet ikke om vi vil finne noe der.»

Legg merke til at ingen av Jerusalems befolkning fulgte med dem. De lot barnet være der det var og brydde seg ingenting om å gå til ham selv. I stedet lot de disse fremmede dra for å finne ut hvor han var, mens de selv neglisjerte ham av frykt for tyrannen Herodes.

Troen, derimot, tar ikke hensyn til det den ser og føler, men holder seg til Ordet. Først ble de vise menn møtt med motstand. De hadde begynt på reisen med den tillitsfulle forventning om å finne kongen, men så fant de ingenting. Evangelisten gir oss et klart inntrykk av hvor utslått de har følt seg, når han sier: «Da de så stjernen, ble de fylt av jublende glede (Matt 2,10).» Det er som om han vil si: «Da stjernen ikke lenger var synlig, var de triste og forvirret, men da stjernen viste seg igjen, ble de veldig glade og tenkte: 'Så er det likevel riktig slik vi trodde. Vi er ikke blitt bedradd.'» Det samme må vi gjøre og holde fast ved Ordet.